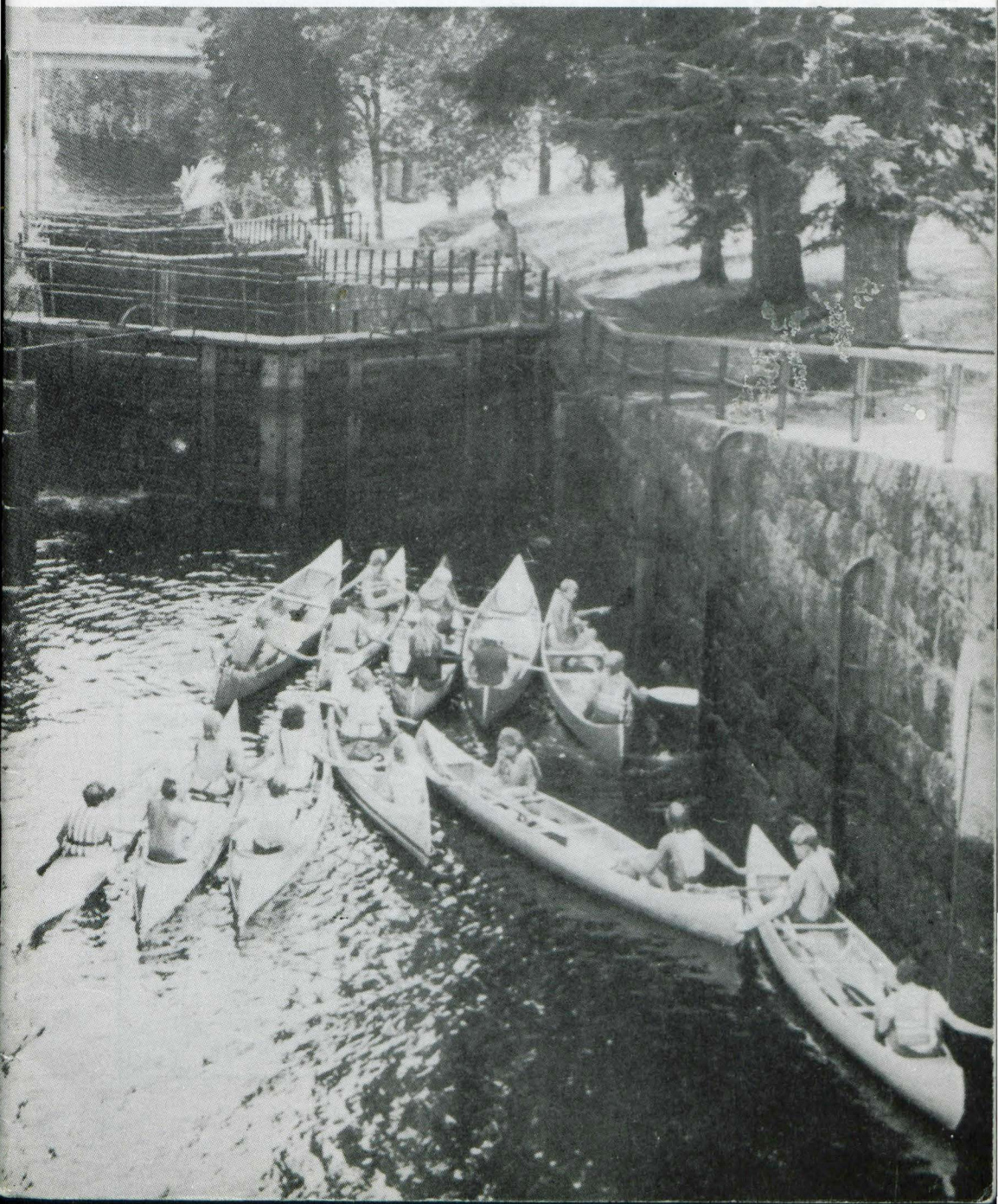
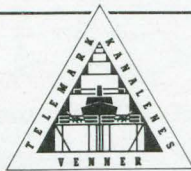

SLUSEGLØTT

Nr. 2 - 1986 2. årg. Medlemsblad for Telemarkkanalenes Venner

TELEMARKKANALENES VENNER

Hvem sitter i styret og komiteer?

*Ta kontakt med oss pr. telefon
eller send oss noen ord.*

STYRET

Ellen de Vibe tlf. (035) 28 186
Øivind Bekkevold tlf. (035) 84 835
Halvor Landsverk tlf. (035) 20 897
Aina Hellstedt tlf. (035) 21 279
Kjell Dahl tlf. (035) 85 001

VARAMENN

Vidar Edvardsen tlf. (035) 36 435
Reidar Jenssen tlf. (035) 21 256

MARKEDSFØRINGSKOMITEEN

Kjell Dahl tlf. (035) 85 001

TEKNISK KOMITÉ

Tore Kvaale, Nome

VERNEKOMITEEN

Jahn Jahnsen tlf. (035) 53 231

Ang. BÅNEGÅRDEN

Vidar Edvardsen

I REDAKSJONEN

Per Svein Bratsberg ... tlf. (035) 23 157
Øistein Dalland tlf. (036) 61 264

Foreningens adresse:

Telemarkkanalenes Venner

Postboks 372 - 3701 SKIEN

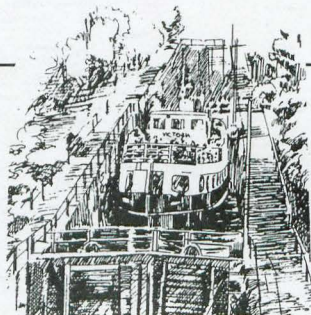
Bankgiro: 8153.20.00564

Postgiro: 2 10 09 49

Stoffrist neste nr.
fredag 31. oktober.

FORSIDEBILDE

Kanoer i Vrangfoss sluser

Om å se framover . . .

Så stunder det mot høst, atter en turist-sesong i Kanalen er over.

Vi kan glede oss over ny passasjerrekord for «Victoria» som med god hjelp av «Villanden» har bidratt med årets suksess.

Småbåttrafikken i Bandak-Kanalen har hatt en økning på mer enn 40 % siden i fjor, mer om dette inne i bladet.

Gla'sommer programmet i TV har nok pirret nysjerrigheten for mange mennesker som sikkert vil ta turen i Telemarkskanalen i 1987.

Om å se framover . . .

Ja den som kunne det, men er det nå ikke på tide å få i gang en framdriftsplan for hvem som skal gjøre hva i kanalene! Turiststrømmen vil bare øke på, restaurering og service-tiltak er snaut nok kommet i startgropa.

NÅ MÅ det komme en framdriftsplan, la oss ikke ende opp med tilfeldige prosjekter som ikke er med i en større plan for Telemarkskanalene.

psb

Utskifting av sluseport-stokker

Her ser vi en tegning av en sluseport i Vrangfoss. På de to neste sidene har vi en billedserie av Bandak- Norsjøkanalens to faste slusevoktere: Per Kjell Lindalen og Olav S. Haugane som skiftar ut portstokkar på «smieporten» i Vrangfoss.

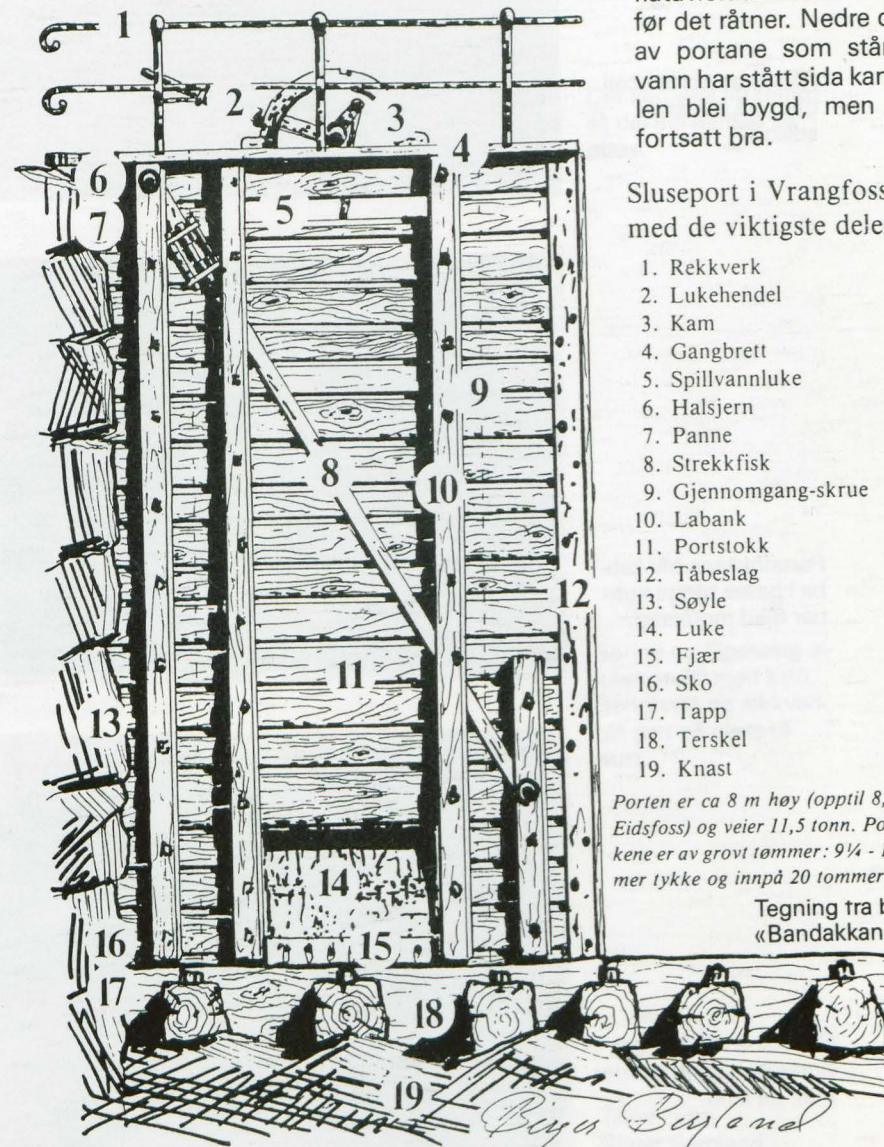
Treverket i og over vannflata holder i ca. 20-25 år før det råtner. Nedre del av portane som står i vann har stått sida kanalen blei bygd, men er fortsatt bra.

Sluseport i Vrangfoss med de viktigste deler

1. Rekkverk
2. Lukehendel
3. Kam
4. Gangbrett
5. Spillvannluke
6. Halsjern
7. Panne
8. Strekkfisk
9. Gjennomgang-skrue
10. Labank
11. Portstokk
12. Tåbeslag
13. Søyle
14. Luke
15. Fjær
16. Sko
17. Tapp
18. Terskel
19. Knast

Porten er ca 8 m høy (opptil 8,60 m i Eidsfoss) og veier 11,5 tonn. Portstokkene er av grovt tømmer: 9¼ - 11 tommer tykke og innpå 20 tommer brede.

Tegning tra boka
«Bandakkanalen».

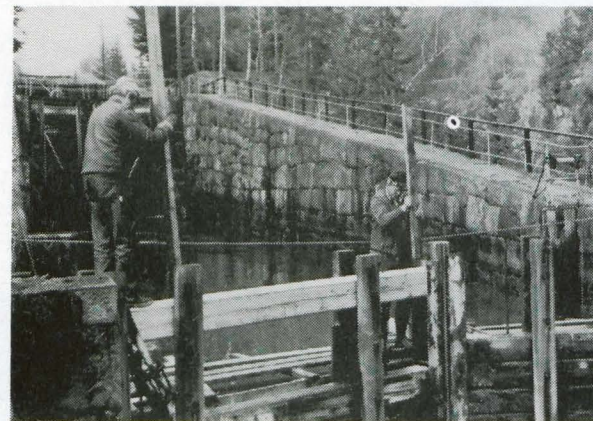
Riving av porten blei gjort frå oppsatt stilling.

Portstokkane blir kabba i passe tunge kubbar med motorsag.

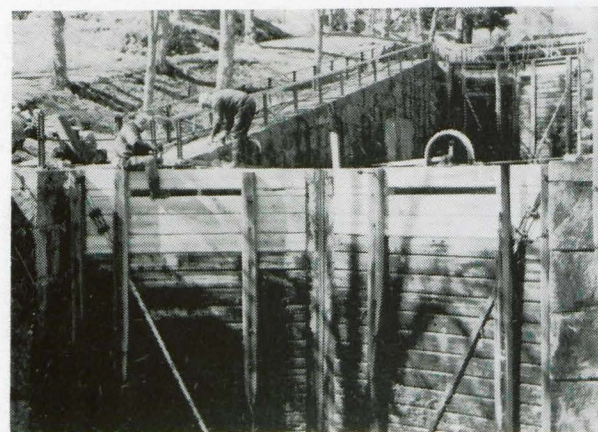
Stokkane må høvlast, boras og tilpassas etter mal, på land.

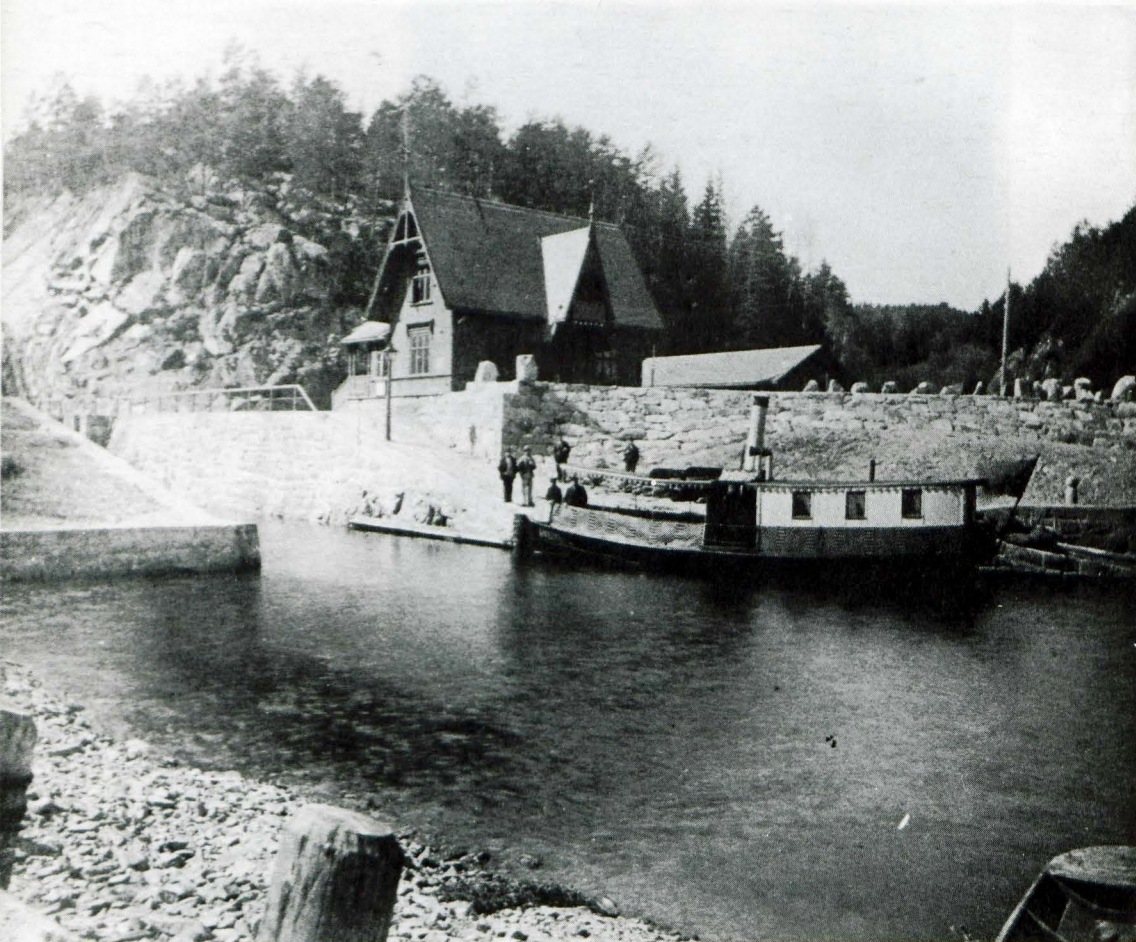
Det kan vera litt trangt så dei må bankas på plass.

Boring og tilpassing av lukehendel med kam. Gangbrett og rekkverk blir satt på plass til slutt.

Tekst/foto: Birger Bergland

Lokalrutebåten D/S «Sverre» her fotografert ved Løveid sluser ved Skotfoss før århundreskiftet og før brua kom.
D/S «Sverre»'s eiere i 1894 var Dampskibsselskabet Sverre, Skotfoss.

Vi må bli flere medlemmer

Se kupong side 12!

D/S TELEMARLEN*

*Og Telemarken den gamle sellen
han kom på dalen so seint på kvellen.
Frå »Hospitalet» i Skien's by
med hovudflotten sin splinter ny.*

*I lange tider han der ha legje
me fælde han ha med dauen dregje,
men gamle kjempa er hard som stål
me att fekk høyre ditt kjende mål.*

*I hugen kâns vil du allstøtt vera
du er nå fødd millom fjølli herå,
då du var ung var du spræk og kât
me byrge var av kâns eigen båt.*

*Men ungdomstidi di for som straumen
og du gjeng atte med ungdomsdraumen
no blir du gamal og stiv i bein
det er'kje ondrans du er so sein.*

*På brygga stend det ein flokk å ventar
og sume bannar og sume sjetmar,
og tidt ein høyrer dei ordi fell
at »Telemarken er sein i kvell».*

*Me vyrdnad hev for dei gutar gjæve
som seint og tidleg må slit'å stræve.
Du endå ser ingen meire kry
imillom Dalen og Skien's by.*

*Ja Aleksander han hev det ordet
at der det kniper stend'n sjølv med roret
med sterke hand i styret hell
so trygg og stø som dei norske fjell.*

*Og han hev kringum seg glupe karar
på båten hugheilt sitt rom dei svarar
ja Bertel Godberg er lett på fot
og svint han lossar og tek i mot.*

*Ja trugen mot kån du jamt hev vore
og tidt du hev kån på ryggen bore.
Og derfor ynskjer me kvar og ein:
»Tru Telemarken ha' nye bein.»*

Samuel Nordskog, som hev dikta desse visune, vart fødd på plassen «Nigar» Nordskog i Strauman i Kviteseid den 28/12 1876.
Han var skogsarbeidar og «lensekar»

* D/S «Thelemarken»

1875: Bygget ved Akers mek. verksted, satt sammen på Smedodden. 110 brt., 103,4 fot lang, 17,0 fot bred, 5,7 fot dyp.

1961: Opphugget etter lengre tids opplag.

på Jarpøy lense i Strauman, ein av dei største arbeidsplassane i Kviteseid på den tidi. Fjell og hei og fjord i «Vestfjelli» var han godt kjend med. I dei siste åri var han kleinhelsa og døydde 25/9 1922 snaut 46 år gamal.

Frå boka «Kvandagsliv i dei dagar» Fra Samuel Nordskogs visur.
Utgjevar:
Styret for Kviteseid og Morgedal Folkeboksamling, 1977.

Telemarkskanalen sesongen 1986

v/Tor Bjørvik, kanalkontoret

Telemarkskanalen har nå en interessant turistsesong bak seg. Det har vært en fin utvikling i trafikken av småbåter. I juli, den beste båtmåned, gikk ialt 1227 småbåter gjennom Skien sluser, opp eller ned. Tilsvarende tall ifjor var 868, slik at økningen var på 41 %. Gjennom Ulefoss sluser gikk det 439 båter opp sommeren 1986, mot 307 båter i 1985. Økningen var dermed 43 %.

Det har også vært en stor økning i interessen for kanopadling på kanalen. Sissel Bryggmann på Dalen disponerer 10-12 kanoeer for utleie, men har flere uker måttet låne flere.

Det har vært en stor økning av bilturister som ønsker å se den kulturperle som kanalen er. Det gjelder ikke minst Ulefoss og Vrangfoss sluser. Veivesenet har i 1986 fått gjennomført en spesiell skilting for kanalen, som sikker har betydd mye. TV-programmene fra Langesund og Vrangfoss var svært positiv reklame for kanalen. Den daglige markedsføring av kanalen, som nå har vært drevet gjennom ca. 1 ½ år har også gjort sitt.

Nytt seilingskart for hele kanalsystemet ble ferdig til denne sesongen, etter en sterk innsats fra Miljøavdelingen hos Fylkesmannen, Institutt for Naturanalyse i Bø og Bø-Trykk. Kartverket, som består av 6 blad, er blitt svært godt mottatt av båtturistene, og ca. 600 kart er solgt til nå.

Det har begynt å gro opp nye service-tilbud langs kanalen. Den nye kanalutstillingen på Ulefoss, med informasjonskontor, har hatt nærmere 10.000 besøkende i sin første sesong. Det nye sanitæranlegget i underetasjen har vist sin berettigelse, og «Cafe Slusene» som også er etablert i underetasjen, må kunne sies å ha blitt en suksess. På Vrangfoss har fru Lindalen hatt åpent for servering på «slusemesterverandaen» ved spesielle anledninger og til grupper. Resultatet er så bra at det fra neste år vil bli permanent kafe med faste åpningstider i turistsesongen.

På Lunde sluse har Lunde Skulemusikk stått for kioskdirift. Flåbygd handelslag fikk ferdig ny brygge for sommeren, og det har vært stor økning i handelen med båtturister. Nytt sanitæranlegg står for tur.

I Fjågesund har lokalbefolkningen restaurert bryggehuset på dugnad. I Lårdal har «Sjøbui» som ble etablert ifjor, utvidet lokalene, og det er bygd nytt sanitæranlegg for båtturister og andre. Trafikken har vært god.

Den planlagte kanalveien har kommet et langt skritt videre, ved at det nå er etablert ferjeforbindelse mellom Austenå og Fjågesund, slik at en nå kan kjøre langs kanalen helt fra Skien til Kviteseid. Neste trinn er bru. Kanalveien vil bety mye i arbeidet for å markedsføre kanalen som en attraksjon også for bilturister.

Denne sesongen har vist oss at Telemarkskanalen har et veldig potensiale for økt innsats på turisme. Det har vært kritisert at kanalen har vært markedsført uten at den har vært opprustet til å ta i mot turistene på en skikkelig måte. Imidlertid ser det ut til å være nødvendig å kunne vise til gode resultater for å få folk til å satse. Denne sesongen har skapt en øket interesse og optimisme for kanalen både blant private og næringsdrivende og kommunene i Telemark. Det tror vi vil resultere i en stadig bedre kanal i åra framover.

Kanal-kartet gikk fort unna

At kanal-kartet for Telemarksvassdraget var sterkt etterlengtet, bekreftes ved det faktum at det aller meste av førsteopplaget ble blåst bort på to-tre dager. Ved kanalkontoret kan man imidlertid berolige om at nye forsyninger er underveis.

Telemarkkanalenes Venner har mottatt som gave et aksjebrev i Skien-Telemarkens Dampskibs-Aktieselskab fra h.r.avd. Kjell Skjelbred. Aksjebrevet har en så kunstferdig utførelse at det skal rammes inn.

Fra fondsavdelingen i Telemarksbanken får vi opplyst at siste omsetning av aksjene, medio juni 1986, var kr.

550,-. Med 3000 aksjer i selskapet blir det priset til kr. 1.650.000,-.

Passasjerbåt-trafikken på Telemarkskanalen sommeren 1986

I sommer har M/S «Victoria» gått i et noe utvidet ruteopplegg på Telemarkskanalen i perioden 1. juni til 24. august. I tillegg ble tilbudet styrket ytterligere med M/S «Villanden» som gikk i samtrafikk med M/S «Victoria» i høysesongen fra 23. juli til 3. august.

En annen nyhet var gjeninnføring av passasjertrafikk med M/S «Victoria» mellom Skien og Notodden etter 30 års fravær. Båten gikk tur/retur Skien-Notodden 4 søndager i juni og 3 søndager i august.

Resultatene av det utvidede rutetilbudet, en kraftig satsing på markedsføring av Telemarkskanalen i en lengre periode, og i tillegg en enestående reklame for Tele-

mark og kanalen gjennom Halvor Klepens Glåsommer-program i TV er meget gledelige.

Omsetningen av billettsalget har økt fra ca. 670.000 i fjor til ca. 1.275.000 i år - en økning på ca. 90 %!

Selskapet som eier M/S «Victoria», Turist-Trafikk A/S, planlegger å benytte årets overskudd til å gi båten en «ansiktsløftning» innen neste års sesong. Målet er å tilbakeføre skipet til et utseende mer likt det opprinnelige, samt å forbedre og fornye restauranten ombord.

Neste års sesong vil, etter alt å dømme, komme til å strekke seg fra 17. mai til 1. september!

Rapport fra Telemarkreiser.

Sommer-Rute 1894.

De forenede Dampskibsselskabers Skibe paa Thelemarksvandene (Nordsjø- og Bandaksvandene), Victoria, Inland, Nordsjø, Thelemarken, Sundetangen og Lewis

vil fra og med 16de April til og med 6de Oktober d. A. udføre følgende

Post- & Passager-Rute

mellom

Skien—Dalen og Skien—Hiterdal:

Skien—Dalen¹⁾:

Alle Virkedage:

Fra Skien Kl. 7.15. Formiddag. (Gæster og Støpsedler paa Bænk ved Steg.)
Vi indtræffe ved Ulefos omkr. Kl. 9. Strengen omkr. 1. Kirkebo omkr. Kl. 4 Efterm., Laurdal omkr. 6 Efterm., ved Dalen omkr. Kl. 7.

Fra Dalen Kl. 6. Formiddag. (Gæster og Støpsedler paa Bænk ved Steg.)
Vi indtræffe ved Laurdal omkr. Kl. 6.45. Kirkebo omkr. 8.30. Strengen omkr. 11. Ulefos omkr. 2.30. ankommer til Skien 4.30 & 6 Efterm.

Søndage fra og med 17de Juni til og med 26de August:

Fra Skien Kl. 6 Form. Anløber Ulefos, Strengen, Fjægesund, Spjotsod, Laurdal og Dalen.

Fra Dalen Kl. 8 Form. anløber Laurdal, Spjotsod, Fjægesund, Strengen, Ulefos.

¹⁾ Ved Ulefos korresponderes med Skibe fra og til Hiterdal.

Hurtigruten mellem Dalen og Skien vil begynde først i Juli. Dermed gives de Beløende Anledning til at kunne reise fra Dalen til Kristiansia eller omvendt paa en Dag. — Særskilt Rute vil senere blive udført til og med Oslo.
Samlige Dampskibe har Post-Brevkassens ombord. Tidligere Forbehold angaaende Vandstand samt Enslingsbillet gælder, specielt gives opmærksom paa, at alt Gods maa være forsynet med tydeligt Navn og Adresse, og at Fragten maa forud betales. Sæsonart Værelse er rigtig afleveret paa Bryggerne, specielt ethvert Aar for Sækkene. Mellem Vestbanens Stationer samt Vikersund og Ulefos, Gvry eller Arnes, Hiterdal, Kviteseid, Laurdal og Dalen kan læses Gjennemgangsbulletter, ved bemærkede Stationer. Skibe med 1ste og 2de Klasse. Reiseruller til de nævnte Stæder. Ligeledes kan Fragtgods forsendes direkte mellem Vestbanens samtlige Stationer og Dampskibenes Støpsedler ved Nordsjø og omvendt; Fragten af saadanne Gjennemgangsbulletter betales paa Afreisedestanden for den hele Strækning indtil vedkommende Støpsedel.

Skien den 24de April 1894.

Driftskomiteen.

Skien—Hiterdal¹⁾:

Alle Virkedage:

Fra Skien Kl. 7 Formiddag og 9 Eftermiddag. Vi indtræffe ved Ulefos omkr. Kl. 9 Form. og 6 Efterm., Arnesesfos omkr. Kl. 10 Form. og 6 Efterm. og vil ankomme til Hiterdal omkr. Kl. 12 Middag og 8 Efterm.

Fra Hiterdal Kl. 6 Formiddag og 2 Eftermiddag. Vi indtræffe ved Arnesesfos omkr. Kl. 7.30 Form. og 4 Efterm., Ulefos omkr. Kl. 8.15 Form. og 6 Efterm. og ankommer til Skien omkr. Kl. 10.30 Form. og 7 Efterm.

Passagerer kan i Sommermånederne reise fra Skien til Tin og omvendt paa en Dag. Samtlige større Støpsedler saakals. Gæster kan læses beløende til Skien. Støpsedler, hvor de større Skibe har værelser for at lægge til Bryggen, stopper for Bænk. Skjøtsedler.

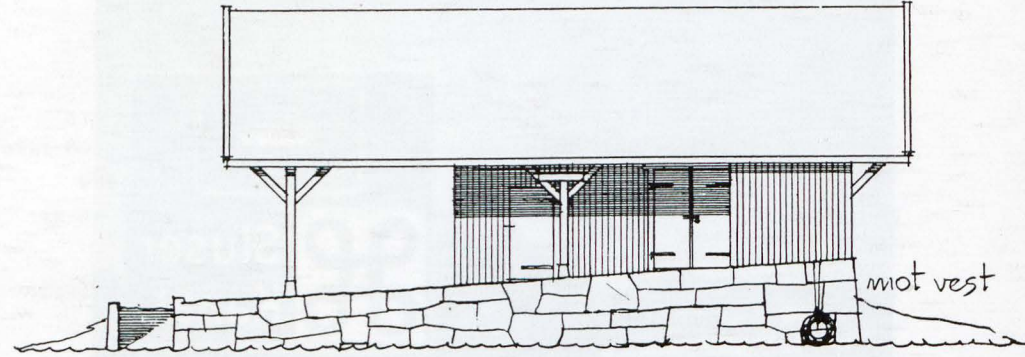
Søndage fra og med 17de Juni til og med 26de August:

Fra Skien Kl. 8 Form. og fra Hiterdal Kl. 4 Efterm. Ved Ulefos korresponderes med Skib fra Hiterdal Kl. 6 til Dalen og med Skib fra Dalen Kl. 6 til Hiterdal.

Dermed gives de Beløende Anledning til at kunne reise fra Dalen til Kristiansia eller omvendt paa en Dag.

Samlige Dampskibe har Post-Brevkassens ombord. Tidligere Forbehold angaaende Vandstand samt Enslingsbillet gælder, specielt gives opmærksom paa, at alt Gods maa være forsynet med tydeligt Navn og Adresse, og at Fragten maa forud betales. Sæsonart Værelse er rigtig afleveret paa Bryggerne, specielt ethvert Aar for Sækkene. Mellem Vestbanens Stationer samt Vikersund og Ulefos, Gvry eller Arnes, Hiterdal, Kviteseid, Laurdal og Dalen kan læses Gjennemgangsbulletter, ved bemærkede Stationer. Skibe med 1ste og 2de Klasse. Reiseruller til de nævnte Stæder. Ligeledes kan Fragtgods forsendes direkte mellem Vestbanens samtlige Stationer og Dampskibenes Støpsedler ved Nordsjø og omvendt; Fragten af saadanne Gjennemgangsbulletter betales paa Afreisedestanden for den hele Strækning indtil vedkommende Støpsedel.

Spjotsodd brygge

Beliggenhet: Ved øvre ende og på nordre side av Kviteseidvatn omtrent rett overfor Smeodden brygge og ca. 5 km fra Kviteseid brygge. Trafikken over denne brygga var tidligere vanligvis ubetydelig, bortsett fra vinterhalvåret når båttrafikken på Sundkilen ble stengt på grunn av isen. Spjotsodd brygge ble bygget i 1896 og avløste da 2 eldre brygger som var i dårlig forfatning. Brygga er bygd av stein og har ca. 16 meter anløpsside. Anløpssiden er sterkt skrånende. På nordsiden er det en liten lavvannsbrygge i betong. Bryggekonstruksjonen er tilsynelatende i god forfatning. På brygga står en varehall som ble bygget i 1916-17 og som er delvis innkledd. Inntil, og vinkelrett på varehallen står det en pakkebu på grunnmur av betong som ble bygget i 1923-24. Senere, antagelig i 1930-årene, er pakkebu påbygd langs nordveggen og delvis inn i varehallen. Bygningene bærer preg av manglende vedlikehold, men den bygningsmessige konstruksjonen er i god forfatning. Vinduene i pakkbu og kledning på veggen mot syd-øst må repareres/skiftes. Forøvrig må kledning og takplater skrapes og males.

Bygningene disponeres i dag av Kviteseid Reiselivslag som har påtatt seg vedlikeholdet. Påbygget til pakkebua bør av arkitektoniske grunner rives. Spjotsodd brygge og varehall er meget karakteristisk og kan stå som et typisk eksempel på solid stein- og tømrerarbeid fra Bandakkanalens tidligste periode. Stedet har også en malerisk beliggenhet. Fredning bør vurderes. Området er i generalplanen for Kviteseid Kommune lagt ut til industriområde.

Fra «Registreringsrapport, bygninger og anlegg, Telemark-kanalene», utarbeidet av Vidar Edvardsen/Jahn Jahnsen. Rapporten er å få kjøpt i fylkets bokhandlere.

Gaver til Telemark-kanalenes Venner
Telemark-kanalenes Venner har mottatt flere gaver til sin virksomhet: 20.000 kroner fra Hypotekforeningens fond til arbeidet med mudderapparatet, 10.000 fra fylkeskulturutvalget til lekteren som mudderapparatet står på.

Kopi av gammel «Sommer-Rute 1894».

FORENINGEN TIL NORSE FORTIDSMINNESMERKERS BEVARING
TELEMARK AVDELING

Fylkesmannen i Telemark

Skien, 21.5.86

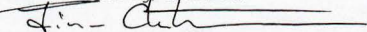
Klage vedr. Reguleringsplan for Magnusgt. 13, Blickfeldtgården.

Styret i Telemark avdeling av Fortidsminneforeningen besluttet i styremøte 20. mai 1986 å påklage Bystyrets vedtak om reguleringsplan for Blickfeldtgården.

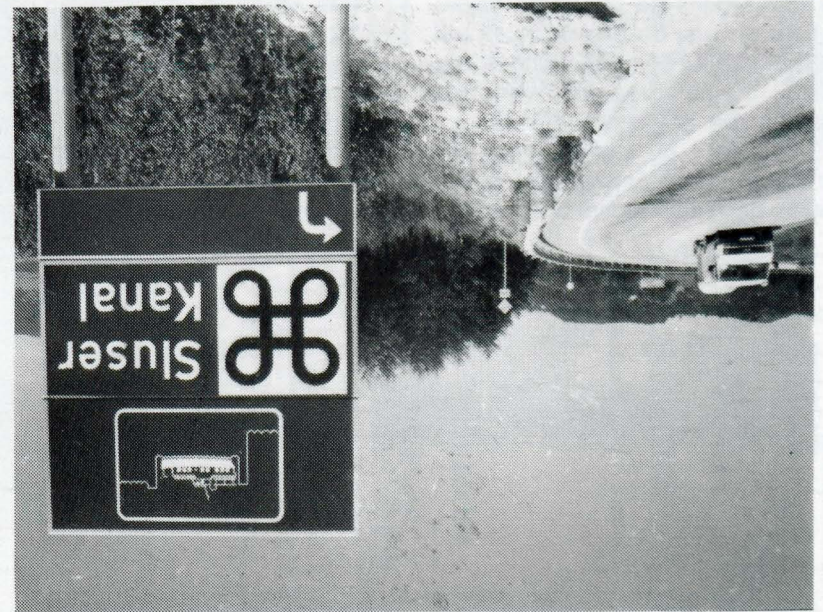
Vi har følgende begrunnelser:

1. Bygningstiljøet er særdeles verdifullt.
I prinsippet bør det ikke komme nye bygninger på eiendommen og tilstøtende eiendommer.
2. Det synes som om det har foregått en forskjellsbehandling av de interesserte kjøpere: noen av dem har fått opplyst at det påhviler eiendommen en klausul som forhindret oppdeling. I så fall er saken feilbehandlet. Bare en domstol vil kunne slette en slik klausul.
3. En del interessenter ville restaurere eiendommen uten å foreta oppdeling.
4. Reguleringsplanen gir ingen garanti for at eieren av Blickfeldtgården virkelig restaurerer den.
5. Saken er av prinsipiell betydning, fordi verdien av slik verneverdig bebyggelse må fastsettes ut fra eiendommens tilstand (slik de øvrige potensielle kjøpere øyensynlig har gjort) og ikke verdisettes ut fra hvor mange tomter hagen kan deles opp til (slik nåværende eier tydeligvis har hatt som forutsetning).

Med vennlig hilsen

Finn Christiansen
formann

Frank Refsdal

Nytt skilt skal vise vei til kanalene

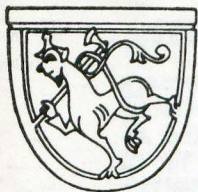
Veivesenet har i sommer satt opp nye skiltter med nytt symbol for kanalene og sluseanleggene. Det blir lettere for vefarande å finne frem til kanalene enn før. Fint tiltak!

VI MÅ BLI FLERE!

Telemarkkanalenes Venner er kommet godt igang med div. arbeider, men vi er avhengig av våre medlemmer for å nå våre mål. Pr. idag er vi ca. 350 stykker. Det er ikke nok! Vi trenger derfor **din** hjelp. Kjenner du noen du tror vil bli medlem? Fyll ut nedensstående slipp og send den til oss — eller ring en av styremedlemmene.
(Navn og telefonnummer finner du på s. 2.)

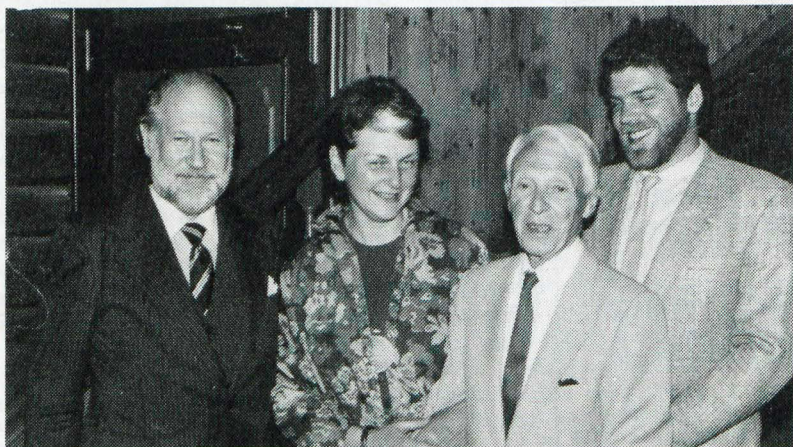
Til Telemarkkanalenes Venner - Postboks 372 - 3701 Skien

Navn:
Adresse:
Postnr./sted:

TELE-VERN

FORENINGEN TIL NORske FORTIDSMINNESMERKERS BEVARING
TELEMARK AVDELING

Vellykket representantskapsmøte: Fra venstre: Riksantikvar Stephan Tschudi Madsen, hovedsekretær Mari Kollandsrud, Telemark-avdelingens grunnlegger Jens P. Jensen og avdelingens formann Finn H. Christiansen.

Vellykket restaurering: Miljøet omkring Torvet er blitt en perle og Finn Rønning skriver om kulturvernarbeidet i Langesund.

Medlemsblad
for Telemark avd.
av Foreningen til
Norske Fortids-
minnesmerkers
Bevaring.

Nr. 2 1986 2. årg.

Adresse:
c/o Hans Houensgt. 26,
3700 Skien.

Utgis i samarbeid
med Telemark-
kanalenes Venner

Medlemskap
inkluderer tidsskriftet
«Fortidsvern»,
foreningens årbok
og medlemsbladet
«Tele-Vern»

Kontingent:
A-medlemskap
kr. 160,-
T-medlemskap kr. 90,-
Kollektivt:
3 x A-medlemskap.

I redaksjonen:
Knut M. Hegna

Aktiv høstsesong

Fortidsminneforeningen i Telemark legger opp til en aktiv høstsesong med aktiviteter på løpende bånd. Allerede 14. september blir det tur til Holsmbu og Fossesholm og det blir flere temamøter i byggtjenestens lokaler i Skien. Til våren går vi også i gang med en vervekampanje.

Representantskapsmøtet som i år ble avviklet i Langesund setter naturlig nok sitt preg på medlemsbladet denne gang. Utsendinger fra hele landet deltok under forhandlingene på Langesund Bad, og det ble tid til båttur både i skjærgården og på kanalen.

Finn Rønning følger opp foreningens visitt med en omtale av kulturvernarbeidet i Langesund. Bevaringsarbeidet er kommet godt i gjenge i denne idylliske kystbyen og kan stå som et eksempel til etterfølgelse for andre Telemarks-kommuner.

Også i denne utgaven har vi en artikkel om fartøyvern. Vi presenterer også styrets siste uttalelse, som er avgitt i forbindelse med situasjonen for Blickfeldtgården på Falkum i Skien.

I styret:

Finn Helstrup Christiansen
(formann), Storgata 191,
3900 Porsgrunn.
Tlf. 035/52895. Mobiltlf. 094/55826.
Else M. Skau, Langelandsgate 44,
3700 Skien. Tlf. 23255.
Frank Refsdal, P A Munchsgt. 49 A,
3700 Skien. Tlf. 22765.
Knut M. Hegna, Hans Houensgt. 26,
3700 Skien. Tlf. 20199.
Vera Apall Olsen, Blomsgt. 1,
3700 Skien.

Aktivt høstprogram

Fortidsminneforeningen legger opp til et aktivt program høsten 1986. Allerede 14. september arrangeres busstur til Holmsbu og Fossesholm i samarbeid med Telemark Historielag og Museets venner. På Holsmbu, det maleriske ladestedet på Hurumlandet utenfor Drammen, blir det besøk i Holmsbu billedgalleri. Her vil vi stifte nærmere bekjentskap med kjente norske kunstmalere som Oluf Wold Thorne, Thorvald Erichsen og Henrik Sørensen. På hjemveien blir det stans ved den gamle herregården Fossesholm på Vestfossen.

I pakt med foreningens mer utadrettede virksomhet blir det arrangert informasjonsmøte i Telemark Byggtjenestes lokaler i Kverndalen 18. september. Dette blir en generell informasjon om foreningen og er ikke minst rettet mot nye medlemmer. Avdelingsformann, arkitekt Finn H. Christiansen, skal informere og vise lysbilder.

18. oktober er det klart for et nytt medlemsmøte i byggtjenestens lokaler. Vi får besøk av Terje Nordstedt

fra Riksantikvaren som skal fortelle om fargesetting av eldre hus og gamle malingsteknikker. Malermester Kai Tjønneng skal også gi en praktisk demonstrasjon. Dette blir avgjort en fargerik opplevelse!

Den 13. november er det klart for et temamøte i byggtjenestens lokaler i Skien, der vi tar opp et tema som bør interessere mange, nemlig finansiering og økonomi - naturligvis tilknyttet rehabiliteringsprosjekter og verneverdig bebyggelse. Fylkeskonservator Oddvar Bjørvik vil fortelle om lån på antikvarisk grunnlag og vi håper å få med en representant for husnemnda i Skien som kan fortelle om Husbankens låneordninger for eldre boliger.

5. desember er det klart for det tradisjonelle julemøtet. I år har vi tatt opp bordbestilling på restaurant Sjøhuset på Osebro i Porsgrunn. Denne restauranten er innredet i en gammel sjøbu ved Vauverts gamle handelshus i Storgata 174, senere J. Jacobsens forretningsgård. Det blir tid til et lite kåseri med maritimt tilsnitt, men hovedhensikten med dette møtet er at vi skal møtes til hyggelig samvær før julestria setter inn for alvor. Vel møtt til arrangementene framover!

Vararepresentanter:

Christian Moulin, Storvn. 23,
3900 Porsgrunn.
Olav Ettestad, 3750 Drangedal.
Finn Rønning, Lenes ås 14,
3970 Langesund.

Distriktsutvalg Øvre Telemark:

Anne Haugen Wagn,
Solskinnsveien 8,
3670 Notodden. Tlf. 036/11120.

Kasserer: Åse Bjerke Jenssen,
Bratsberggt. 13, 3700 Skien. Tlf. 21256.

**Fortidsminneforeningens
sekreteriat:** Fortidsminneforeningen,
Dronningensgt. 11, 0152 Oslo 1.

Stoffrist neste nr.
Fredag 31. oktober.

Kulturvernarbeid i Langesund

Store deler av Langesund sentrum framstår i dag i en rehabilitert og tiltalende stand. Utviklingen har særlig vært god rundt Torget. Her kan en faktisk snakke om en smitteeffekt, idet rehabiliteringen har spredd seg til nesten samtlige bygninger som omkranser Torget.

Langesund opplevde en heftig bevaringsdebatt omkring Cudrios Sjøbod på midten av 1970-tallet, og det heldige utfallet denne saken fikk, sett ut i fra verneinteressen, var nok av stor betydning for hvilken retning byfornyelsen i Langesund sentrum tok.

Langesund kan takke sin beliggenhet ute ved kysten og ved munningen av Telemarksvassdraget for sin oppkomst. Sjøfart, skipsbygging, fiske og handel har utgjort hjørnesteinene i stedets næringsliv. Denne næringshistoriske sammenhengen kan ennå avleses i bebyggelsen slik den møter oss. Store deler av sentrumsbebyggelsen er fortsatt preget av 17- og 1800-tallets byggeskikk.

Stedet har vært forskånet for bybranner og større saneringer, kun enkeltbygg og mindre kvartaler har blitt flammenes rov eller har måttet vike for tidens krav i form av gateutvidelser o.l.

Ut på 1970-tallet finner stadig store deler av den gamle bebyggelsen inakt, men manglende vedlikehold og enkelte uheldige nybygg ga etterhvert et noe skjemmende inntrykk, og enkelte røster hevet seg med krav om sanering og nybygg. En brann i det gamle Victoria Hotell ga ny næring til kravet om delvis sanering av bebyggelsen rundt Torget. Samtidig søkte Havnevesenet om å få rive den

gamle sjøbua som opprinnelig hadde hørt sammen med Victoria-gården, og debatten var i gang. På dette tidspunkt meldte kravet seg om en reguleringsplan for Langesund sentrum, slik at ikke tilfeldighetene skulle komme til å styre utviklingen. Arbeidet med reguleringsplanen ble tatt opp, samtidig med at bevaringskreftene seiret i kampen om Cudrios Sjøbod, og bygningen ble istandsatt på en måte som de fleste var fornøyd med.

Samtidig tok også private til med restaurering av enkeltbygg rundt Torget, og det ble med dette vist at kanskje var ikke rehabiliteringstanken så gal allikevel.

Rehabiliteringen av bygningene rundt Torget og i sentrum forøvrig spredte seg på en slik måte at sentrum i dag framstår med et helt annet inntrykk enn for få år siden. «Smitteeffekten» har vært betydelig.

Reguleringsplanen for sentrum sikret samtidig lovhjemmelen for vernetanken. Ut ifra vernesynspunktet er reguleringsplanen for Langesund sentrum en *god* reguleringsplan. En av forutsetningene i planen var bl.a. å få orden på de noe kaotiske trafikkforholdene i byen. Torget er i planen foreslått bilfritt ved å lede trafikken ned Kongshavnsgate og ut Skougaardsgate.

Planen sier og med klare ord at Langesunds gamle bebyggelse er bevaringsverdig, og hele den gamle bygningsmassen i sentrum er regulert til spesialområde – bevaringsverdig bebyggelse. Reguleringsbestemmelsene sier om denne (sitat): «Verneverdige bygninger er regulert med eksisterende gesimshøyde, takform og etasje-

Også en av Langesunds mest vakre bygårder, den såkalte Wrighte-gården fra 1780-årene, har gjennomgått en betydelig restaurering i den senere tid. Den baldakinlignende inngangsportalen er noe av det beste i sitt slag som er bevart i Norge. Bygningen er fredet etter Kulturminneloven og eies i dag av Horten Verft.

tall. Verneverdige bygninger tillates bare ombygd, påbygd eller modernisert under forutsetning av at eksteriøret holdes uendret eller føres tilbake til opprinnelig utseende. Bygninger innenfor bevaringsområdet tillates ikke revet uten at det foreligger særskilte grunner for det.» (Utdrag).

Det gjenstår å se hvordan intensjonene i reguleringsplanen blir etterlevd i praksis. De karakteristiske sjøbumiljøene som ennå finnes er alle regulert til spesialområde, men verneinteressene har lite å stille opp med dersom en eier f.eks. ønsker riving og av den grunn ikke sørger for nødvendig vedlikehold.

Reguleringsplanen er nå vedtatt av Bamble kommunestyre med små endringer, og ligger hos Fylkesmannen til endelig godkjenning.

To hovedelement har muliggjort et positivt bevaringsarbeid i Langesund, smitteeffekten av godt restaurerte hus, og en reguleringsplan der kulturverninteressene fra første start har blitt likestilt med andre samfunnsinteresser og tatt med i planleggingsarbeidet.

Finn Rønningen

MUSEUMSBESTYRER I BAMBLE KOMMUNE

Utviklingen av miljøet rundt torget

Høegh-Larsens forretningsgård, sentralt plassert på Torget i Langesund. Gården ble bygget i 1890-åra, delvis som privatbolig og delvis til utleie i 1. etasje. I nyere tid forbindes gården med P. Høegh-Larsens kolonial og jernvareforretning. I 1982 gjennomgikk 2. etasje utvendig restaurering, mens 1. etasje ble tilbakeført i 1986. Bygningen er i dag et av de best bevarte hus i sveitserstil i Langesund.

Et bygg som sterkt er med på å gi miljøet rundt torget karakter, nemlig Torget 14, er istandsatt og gitt nye funksjoner først på 1980-tallet. Kjernen i anlegget er en 1-etasjes gård, trolig fra 1700-tallet, med valmtak. Senere tilbygg har kommet til både mot Kirkeveien og mot Kongshavnsgate. Eiendommen er i dag både bakeriutvalg, kafé og diskotek.

Nordvestre delen av Torget i Langesund fotografert omkring 1900. Oppe på bakketoppen kneiser Betel kirke fra 1755, og t.h. for denne det nå nedrevne gymnastikk- og sløydlokalet til folkeskolen. Nede i sentrum kan vi la øyet vandre og kjenner igjen de fleste bygningene vi finner der i dag. Helt t.v. ser vi «Trykkerigården», bygd i 1890-årene av lensmann Anton Berg. Huset er i dag dårlig vedlikeholdt og det foreligger planer om riving og nybygg av eldrebolig i samme stil. Videre t.h. ser vi Etlands forretningsgård, bygd som privatbolig ca. 1894 av tolloppsynsmann Jacob Solgaard. Bortsett fra forretningsfasaden er huset ført tilbake til opprinnelig utseende. Videre ned mot Torget ser vi anlegget Torget 14 (omtalt annet sted). Midt i mot

Kongshavnsgate ligger den gamle Apotekergården fra annen halvpart av 1700-tallet. Også denne er mønstergyldig istandsatt. Videre ut mot Torget seg vi Høegh-Larsens forretningsgård (omtalt annet sted). T.h. for denne igjen ser vi en lavere bygning som inneholdt bokhandelen til P. Taranger. På 1950-tallet ble dette huset revet og erstattet med en betongkoloss i funksjonalistisk stil (se foto). Isolert sett kunne ved dette bygget være en verdig representant for sin tids byggeskikk, men de fleste var vel enige om at det ikke passet inn blant trehusbebyggelsen rundt Torget. Omkring 1980 ble derfor betonghuset gjort om til et patrisierhus i 1700-tallsstil. Øyet fikk ihvertfall da et noe mer helhetlig miljø å hvile seg på.

FARTØYVERN ETTER ISEGRAN-SEMINARET

Jahn Jahnsen skrev i andre nummer av TELE-VERN en artikkel om fartøyvern, organisering og finansiering, fram til Isegranseminaret i 1984. På dette seminaret ble det vedtatt å opprette en interesseorganisasjon for de bevaringsverdige fartøyene. Samtlige 43 fartøyer som hadde mottatt offentlig tilskudd ble invitert til å være med å danne organisasjonen.

Den 26. juni 1985 ble Norsk Forening for Fartøyvern (NFF) konstituert ombord på det gamle hurtigruteskipet Håkon Jarl i Oslo. Hele 38 fartøyer hadde sendt representanter til møtet. Det ble valgt et styre på syv medlemmer, med stor geografisk spredning, hvor de forskjellige fartøytyper er representert.

Det første ordinære årsmøte

ble avholdt på Håholmen. Alle gruppene valgte en sekretær og en styrekontakt. Fra Telemark er det foreløpig bare ett medlem, betongslepebåten Kjell, bygget i 1916 ved Porsgrund Cementstøperi. Båten eies av Porsgrund Historielag.

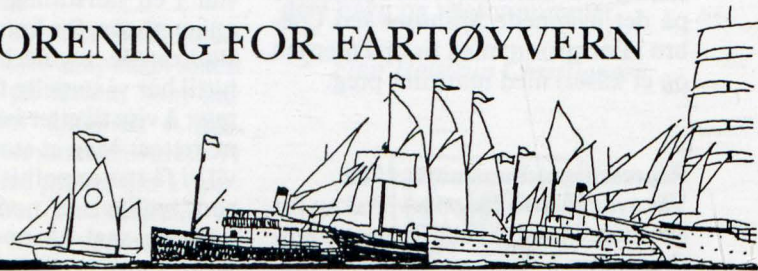
For å bli medlem i NFF er det ikke nødvendig å ha mottatt offentlig tilskudd. I vedtektenes paragraf 2.1. står følgende:

Årsmøtet kan oppta som medlem i organisasjonen verneverdige dekkede fartøyer, samt åpne fartøyer over 35 fot, som det tas sikte på å bevare i rimelig sjødyktig stand.

Dersom noen vil vite mer om organisasjonen kan dere skrive til Norsk Forening for Fartøyvern, Postboks 17, 1355 Kolsås.

Trond Eide

NORSK FORENING FOR FARTØYVERN

Postboks 17, 1352 Kolsås

Et mer utadvendt program

Det har vært hevdet av enkelte medlemmer at det har vært liten aktivitet i foreningen i de senere år. Dette skyldes at styret har jobbet med tidkrevende oppgaver vedrørende reguleringsaker o.l. Siden årsmøtet i mai har det nye styret jobbet med å sette opp et program som er mer utadvendt, og som vi håper vil aktivisere flere av våre medlemmer. Høstens program begynner med en utflukt til Holmsbu og Fosseholm i Vestfold – disse turene har alltid vært populære og vi anbefaler å være tidlig ute med påmelding. Like etterpå i september skal vi holde et informasjonsmøte på Telemark Byggjeneste i Skien, der vi blant annet skal presentere en nysatsing, nemlig temakvelder der vi tar opp de praktiske sider ved bevarings- og restaureringsarbeidet. I oktober får vi besøk av fargeeksperten Terje Norstedt fra Riksantikvaren, som skal holde et foredrag om farger og dekorasjoner i gamle hus. Videre skal maler Kai Tjønneng gi oss praktisk demonstrasjon av forskjellige malingsteknikker. På novembermøtet blir emnet finansiering og økonomi, og vi avslutter året med julemøte på det nyåpnede Sjøhuset ved Osebro i Porsgrunn, med fisk på menyen og et kåseri med maritimt preg.

Representantskapsmøtet 1986.

Vår avdeling sto i år som vertskap for et meget vellykket Representantskapsmøte i Langesund, der representanter fra hele landet fikk en smakebit av Telemarks ofte undervurderte kystkultur. At arrangementet slo så godt an skyldes i stor grad det

fremragende (og omfattende) forarbeid som Jahn Jansen og Vidar Edvardsen hadde utført.

Foruten takk og lovprisninger fra både Hovedstyret og Riksantikvaren personlig ble anerkjennelse av vår forenings arbeid manifestert ved en gave på kr. 20.000 til restaurering av mudderprammen, et teknisk kulturminne av de sjeldne. Videre ble det besluttet at vår avdeling skulle få en lønnet sekretær stilling, i første omgang som en prøveordning. Dette vil avlaste vårt styre for mange administrative oppgaver og dermed gi oss bedre tid til å arbeide med informasjonsvirksomhet.

Medlemstall

Vi teller nå ca. 340 medlemmer i Telemark, et tall som ligger langt under det interessen for bevaringsarbeidet egentlig burde tilsi. Styret ser det som et viktig mål å få øket medlemstallet betydelig. Fortidsminneforeningen står i en særstilling når det gjelder ankerett overfor kommunenes egenstadfestede reguleringsplaner, men hittil har vi sørgelig få positive resultater å vise til etter benyttelse av denne retten. Med et større medlemstall vil vi få større politisk slagkraft, noe som tydeligvis er nødvendig hvis ankeretten skal ha noen betydning. I neste utgave av Televern kommer vi til å presentere en vervekonkurranse, og håper at nåværende medlemmer vil gjøre en helhjertet innsats i vervearbeidet.

Arkitekt Finn H. Christiansen er formann i Fortidsminneforeningen, Telemark avdeling.

Tallmannsgården

På dugnadsbasis har vi i år fått reparert og lektet taket, samt fjernet gammel maling på husets fasade. Vi har fått kr. 12.300 fra Telemark fylke til arbeidet på gården, og er nå i kontakt med idrettslag og musikkforeningen på Skotfoss for å få fullført tak- og malingsarbeidene.

Videre har vi kontakt med Sissel Bryggmann, en kjent kapasitet innen turistnæringen på Dalen, som har vist interesse for kafédrift i Tallmannsgården i sommerhalvåret. Vi arbeider også med planer om å oppruste uthuset med servicetilbud til båtturister (wc, dusj, vaskeautomat osv.) og håper å få med Skien kommune på finansieringen av dette.

Vi har mange ideer til nye aktiviteter i foreningen, men vi er avhengig av oppslutning fra våre medlemmer.

Det er viktig for vårt arbeid i styret at vi får tilbakemelding fra medlemmene – ta gjerne kontakt med oss, enten det gjelder ros, ris, forslag til temakvelder, møter eller spørsmål av praktisk karakter . . . I det hele tatt, la oss høre fra dere. På side 2 finner dere navn og telefonnummer.

Finn Helstrup Christiansen

Vellykket i Langesund

Sentrale skikkelser under representantskapsmøtet i Langesund. Fra venstre: Riksantikvar Stephan Tschudi Madsen, hovedsekretær Mari Kollandsrud, Telemark-avdelingens grunnlegger Jens P. Jensen og den nåværende formannen i Fortidsminneforeningen i Telemark, arkitekt Finn H. Christiansen.

Fortidsminneforeningen i Telemark var i år vertskap for foreningens representantskapsmøte, og i all beskjedenhet tør vi hevde at det var et svært vellykket arrangement som ble gjennomført i Langesund i dagene 30. mai – 1. juni. Utsendinger fra hele landet deltok i forhandlingene på Langesund Bad. Fagdagen ble viet bevaringsstrategien for tekniske og industrielle kulturminner og i den forbindelse ble det fokusert på Telemarkskanalene spesielt. Representantskapsmiddagen gikk av stabelen på Halen gård med blant andre riks-

antikvar Stephan Tschudi Madsen til bords. Arrangementet ble avsluttet med en hyggelig båttur på kanalen - fra Hogga til Skien sluse.

Det som ikke minst er hyggelig å registrere for vertskapet og Telemark avdeling, er at representantskapet henstilte hovedstyret om at det skaffes midler til å ansette en deltidssekretær i Telemark. Dette er ment som en prøveordning i 1987. – Dette innebærer en ny giv for bevaringsarbeidet i fylket, sier formannen i Telemark avdeling, Finn Helstrup Christiansen. Hovedstyret bevil-

Kulturstyreformann Dag Holmer skapte røre også under representantskapsmiddagen. Han fant fram denne sjeldne treskulpturen fra mørkeloftet på Halen gård.

get også 20.000 kroner til istandsetting av et gammelt mudderapparat, landets eldste anleggsmaskin i sitt slag, som har vært i bruk under anleggsarbeidene på kanalen.

Under representantskapsmiddagen vanket det lovord til foreningen og Telemarkkanalenes Venner fra konstituert fylkesmann Ingvar Kinserdal. Det er arkitektduoen Vidar Edvarvsen og Jahn Jahnsen som har utarbeidet en registreringsrapport om kanalene på oppdrag fra Riksantikvaren og Olje- og energidepartementet.

Formannen i Bamble kulturstyre, Dag Holmer, skapte atskillig furore også under representantskapsmiddagen. Fram fra mørkeloftet på Halen gård kunne han hente en gammel treskulptur, som selskapet fra Riksantikvaren kunne tidfeste til tidlig 1500-tallet. Det religiøse motivet tyder på at skulpturen er en del av et gammelt kirkeinteriør og blir betegnet som meget sjelden. Gjenstanden stammer opprinnelig fra Skougaards hus på Langøya som i sin tid ble testamentert til gamle Langesund kommune.

FORENINGEN TIL NORSKE FORTIDSMINNESMERKERS BEVARING
TELEMARK AVDELING

Fylkesmannen i Telemark

Skien, 21.5.86

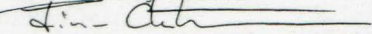
Klage vedr. Reguleringsplan for Magnusgt. 13, Blickfeldtgården.

Styret i Telemark avdeling av Fortidsminneforeningen besluttet i styremøte 20. mai 1986 å påklage Bystyrets vedtak om reguleringsplan for Blickfeldtgården.

Vi har følgende begrunnelser:

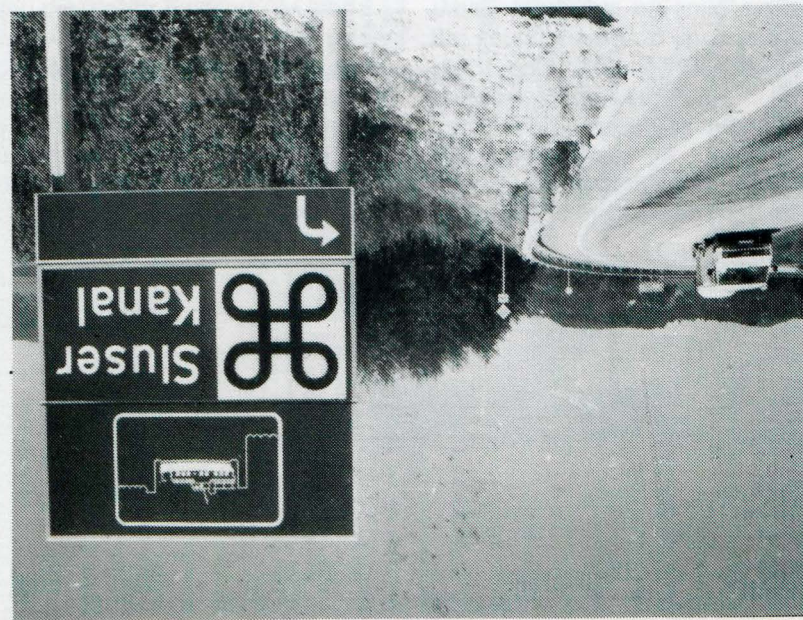
1. Bygningstiljøet er særdeles verdifullt.
I prinsippet bør det ikke komme nye bygninger på eiendommen og tilstøtende eiendommer.
2. Det synes som om det har foregått en forskjellsbehandling av de interesserte kjøpere: noen av dem har fått opplyst at det påhviler eiendommen en klausul som forhindrer oppdeling. I så fall er saken feilbehandlet. Bare en domstol vil kunne slette en slik klausul.
3. En del interessenter ville restaurere eiendommen uten å foreta oppdeling.
4. Reguleringsplanen gir ingen garanti for at eieren av Blickfeldtgården virkelig restaurerer den.
5. Saken er av prinsipiell betydning, fordi verdien av slik verneverdig bebyggelse må fastsettes ut fra eiendommens tilstand (slik de øvrige potensielle kjøpere øyensynlig har gjort) og ikke verdisettes ut fra hvor mange tomter hagen kan deles opp til (slik nåværende eier tydeligvis har hatt som forutsetning).

Med vennlig hilsen

Finn Christiansen
formann

Frank Refsdal

Nytt skilt skal vise vei til kanalene

Veivesenet har i sommer satt opp nye skiltet med nytt symbol for kanalene og sluseanleggene. Det blir lettere for veiførere å finne frem til kanalene enn før. Fint tiltak!

VI MÅ BLI FLERE!

Telemarkkanalenes Venner er kommet godt igang med div. arbeider, men vi er avhengig av våre medlemmer for å nå våre mål. Pr. idag er vi ca. 350 stykker. Det er ikke nok! Vi trenger derfor **din** hjelp. Kjenner du noen du tror vil bli medlem? Fyll ut nedenstående slipp og send den til oss — eller ring en av styremedlemmene.
(Navn og telefonnummer finner du på s. 2.)

Til Telemarkkanalenes Venner - Postboks 372 - 3701 Skien

Postnr./sted:

Adresse:

Navn: